

ECOURI ALE LIMBII DE LEMN ÎN LIMBAJUL JURNALISTIC AL PERIODEI DE TRANZIȚIE

ALINA DINU

coala doctoral a Facult ii de Litere, Universitatea din Bucure ti

Lucrarea de fa î i propune s identifice i s analizeze formele de manifestare a particularit ilor limbii de lemn (Ll) în limbajul publicistic¹ cu tematic politic din perioada de tranzi ie (1989–2006).

Abordarea din lucrarea noastr este diacronic , urm rind de-a lungul perioadei decembrie 1989 – decembrie 2006 câteva tendin e care coexist la nivelul discursului de pres cu tematic politic .

Din punct de vedere sociopolitic, vom segmenta perioada în discu ie în patru etape: anul 1990, 1991–1996, 1996–2000, 2000–2006, în func ie de felul în care s-a realizat schimbarea democratic la conducerea rii. Vom discuta separat situa ia anului 1990, pentru c acesta ilustreaz amestecul de noi i vechi din societatea româneasc imediat urm toare revolu iei, reflectat în discursul presei libere.

Astfel, se vor analiza tendin e precum: evitarea unor termeni/sintagme specifice discursului comunist, resemantizarea unor termeni, perpetuarea tr s turilor limbii de lemn, cli ee noi, cuvinte-emblem . Desigur c fiecare dintre tendin e se manifest mai pregnant într-o anumit etap , iar mut rile de accent rezultate în acest fel contureaz specificul respectivei perioade. În cadrul fiec rei etape se vor discuta acele tendin e care prin frecven caracterizeaz respectiva perioad .

1. Anul 1990 – Tendin e

1.1. Evitarea unor cuvinte-emblem pentru Ll

Imediat dup 1989, se poate observa tendin a de a utiliza cu conota ie negativ acele elemente (mai ales de nivel superficial, lexical) resim ite ca indicatori direc i ai limbajului folosit în timpul regimului comunist, precum: *tovar* , *bol evic*, *epoc de aur*, *vizit de lucru*:

Joi, 11 ianuarie a.c., avut loc o „vizit de lucru” la Academia de tiin e social-politice „ tefan Gheorghiu” (fosta, bineîn eles)! („România liber ”, 13 ianuarie 1990, p. 1).

1.2. Resemantizare

În cazul unor termeni precum *democra ie* sau *libertate*, care în limbajul comunist erau folosi i impropriu, f r suport referen ial, se poate observa faptul c ace tia parcurg un proces de resemantizare, de adaptare la noile realit i sociale i politice. Procesul resemantiz rii este

¹ Preciz m faptul c ziarele din care s-au extras exemplele sunt: „Adev rul”, „România liber ”, „Cotidianul”, „Diminea a”, „Evenimentul zilei”, „Libertatea”.

unul anevoios îns , deoarece persist pentru o lung perioad confuzii legate de sensul denotativ al termenului (ex. 1, 2), existând chiar contexte care indic o înc rcare conotativ negativ a termenilor (ex. 3, 4):

(a) Manipulat cu h rnicie i înc put pe mâna profesioni tilor scandalului, **democra ia** str zii i a pie ei ghilotineaz îns i libertatea pe care se preface c o proclam . („Adev rul”, 24 aprilie 1990, p. 1)

(b) Am avut la dispozi ie trei zile pentru a ne decanta sentimentele provocate de „mitingul” din 12 ianuarie, ziua Eroilor Revolu iei. „Eroii” acestei **jalnice parodii a democra iei** au avut i ei, între timp, prilejul s - i explice punctele de vedere. („Libertatea”, 15 ianuarie 1990, p. 1)

(c) Prezen i la fa a locului s consemneze pentru viitorime „lec ia de **democra ie**” anun at na iunii de vocea puternic a domnului Coposu, o seam de ziari ti s-au „bucurat” de efectele ei. (...) Altminteri, exponen i autoriza i sau ne ai acestui partid se plâng, pe toate drumurile, inclusiv în coloanele „oficiosului”, de lipsa **libert ii** presei. Desigur, toat lumea care cite te cu dreptate vede c este vorba **despre libertatea de a înjura**, despre **libertatea de a def ima**, despre **libertatea de a ataca** persoane i nu idei, indivizi, programe. („Adev rul”, 24 aprilie 1990, p. 1)

(d) Am visat, vreme de patruzeci de ani, la o **libertate** pe care ni s-a p rut c , dup decembrie, am dobândit-o. i nu poate fi nefericire mai mare decât s constat m c această **libertate** a luat, deocamdat , chipul schimonosit al **libert ii** de a ne urî între noi. („Adev rul”, 15 iunie 1990, p 1)

1.3. Perpetuarea tr s turilor limbii de lemn

Ll se reg se te în limbajul presei de tranzi ie mai ales imediat dup 1989 (i apare frecvent în 1990, în unele cazuri pân în 1992, chiar mai târziu – ziarul „Diminea a”) în majoritatea datelor sale esen iale. Se poate observa faptul c uneori elementele specifice Ll sunt izolate într-un discurs în ansamblu „purificat” de sechelele limbajului regimului anterior, pe când, alteori, sunt corelate între ele tr s turi Ll diferite.

1.3.1. Tr s turi gramaticale

(a) Nominalizarea

Una dintre tr s turile Ll p strate în discursul publicistic al anului 1990 este utilizarea excesiv a substantivului în defavoarea verbului, prin care se creeaz un limbaj greoi, dificil de receptat i cu o not puternic de artificialitate:

*Contestat sau nu, dup bunul plac al unora în care s-a trezit, dup Revolu ie, gustul pentru putere, frontul Salv rii Na ionale s-a afirmat ca singura alternativ viabil , d t toare de încredere a **reconstruc iei pe noi baze** a României i în elege s ac ioneze împreun cu toate acele partide i forma iuni politice pentru care conteaz în primul rând soarta rii, pentru **consolidarea** cuceririlor Revolu iei, pentru **instaurarea** democra iei adev rate i **respectarea** drepturilor i libert ilor individuale. („Diminea a”, 7 aprilie 1990, p. 1)*

Unele substantive creeaz sintagme cli eizate p strate din Ll – „reconstruc ia pe noi baze”.

(b) Abunden a adjectivelor

De i nu se mai p streaz preponderent adjective conotate pozitiv, prezen a lor este înc sup r toare:

(a) *Desf urat într-un climat nou, degajat i sincer, lipsit de formalism, într-o atmosferă cald , prieteneasc , vizita a fost marcat de un spirit deschis.* („Diminea a”, 7 septembrie 1990, p. 1)

(b) *O Românie reînnoit , purificat , a spune, prin jertfele revolu iei, angajat ferm pe drumul democra iei i eliberat de influen ele, dac dori i, megalomaniei în politica extern , de subordonarea unor ambi ii adeseori aberante, a a cum obi nuiser m în trecut lumea cu prezen a noastr la Adunarea General la ONU.* („Diminea a”, 25 septembrie 1990, p. 7)

1.3.2. Tr s turi lexicale i sintactice: cli ee i structuri cli eizate

Unele cli ee LI trec nemodificate în discursul publicistic al anului 1990, de i nu se mai poate vorbi despre un num r la fel de mare de utiliz ri ale acestor termeni/ sintagme, ca în perioada anterioar .

(a) *În aceste momente, îns mân area culturilor în sectorul agriculturii de stat prezint dep iri fa de plan la sfecla de zah r, orzoaic , maz re boabe.* („Diminea a”, 28 aprilie 1990, p. 4)

(b) *... pune sub semnul întreb rii sinceritatea acestora, precum i dorin a declarat de a contribui, direct i concret la reconstruc ia rii, la angajarea acesteia pe drumul transform rii structurilor mo tenite, drumul tranzi iei spre o societate liber i democratic .* („Adev rul”, 3 mai 1990, p. 1)

La nivel sintactic exist înc numeroase exemple de fraze arborescente, de mari dimensiuni, în care cititorul poate decipta cu greu un sens:

În cadrul întâlnirii, desf urat într-o atmosfer deosebit de cald , din partea noii conduceri române s-a exprimat convingerea c prietenia i colaborarea multilateral dintre cele dou ri i popoare se vor înt ri i dezvolta în toate domeniile, în interesul transform rilor democratice, al p cii i în elegerii interna ionale. („Adev rul”, 28 decembrie 1989, p. 1)

1.4. Cuvinte-emblem ¹

În discursul publicistic al anului 1990, apar o serie de termeni care denumesc noile realit i sociale, politice i economice: *economie de pia , privatizare, pluripartidism, tranzi ie, grev* . Contextele în care sunt folosite dovedesc faptul c sensurile acestora nu sunt înc fixate prin uz, dar func ioneaz asemenea unor indicatori ai perioadei în care apar, reflectând pricipalele realit i socio-politice:

(a) *Economia de pia înseamn , în esen , domnia în economie a legii cererii i ofertei, o cerere definitiv prin deciziile cump r torilor autonomi asupra mijloacelor de cump rare i o ofert definit prin deciziile vânz torilor autonomi asupra produselor i serviciilor.* („Adev rul”, 11 iulie 1990, p. 1)

(b) *Privatizarea este, credem, termenul economic cel mai frecvent rostit în această perioad , cerin a cel mai des invocat , cuvântul prezent pe toate buzele. Am cercetat programele partidelor politice. Nu exist niciunul, dar absolut niciunul care s nu vorbeasc*

¹ În analiza lexicului politic posttotalitar, Rodica Zafiu (2007: 102 i urm.) identific o serie de termeni care func ioneaz ca „semnale de recunoa tere, indiferent de sensul lor mai curând vag i în parte înc rcat de conota ii afective”, pe care îi nume te termeni-emblem . Ideea legat de cuvintele-emblem este dezvoltat i la Adriana Stoichi oi u-Ichim (2009: 306–307), care puncteaz o diferen foarte important între aceste cuvinte (numite i cuvinte-martor) i modele lingvistice care sunt doar „inova ii lexicale adoptate de vorbitori în mod mimetic, f r o justificare obiectiv ”.

despre **privatizare**. Credem că nu riscăm prea mult afirmând că privatizarea poate deveni o formulă magică de soluționare a problemelor, așa cum, prin folosire repetitivă, ea poate fi goliată de conținut. Cu atât mai mult cu cât progresele în acest domeniu sunt minime. („Adevărul”, 8 mai 1990, p. 1)

Mai puțin frecvent, dar apăsător, din această perioadă este termenul „pluripartidism”, care înlocuiește realitatea regimului anterior, dominat de partidul unic:

În al doilea rând, să creștem și să înținem în un climat politic favorabil **pluripartidismului** fără de care noi va pierde el însuși creditul politic. („Adevărul”, 25 mai 1990, p. 1)

În această perioadă inițială, **tranziția** este considerat un proces de scurtă durată, nebuindându-se încă amplasarea fenomenului. O dovadă este, în exemplul următor, sinonimia cu termenul „intermezzo”:

Altfel spus, mai pe românește, după o perioadă de **tranziție** de 6 luni, determinată de guvernarea provizorie, executivul nostru – prin maniera lejeră, mult prea lejeră, în care abordează aezarea noilor structuri – ne mai propune un „intermezzo” de trei luni până la începerea executării depline a prerogativelor de guvernare asumate. („Adevărul”, 20 iulie 1990, p. 1)

Leierea din sistemul totalitar și intrarea în democrație presupune și posibilitatea de a-și exprima dezacordul în legătură cu o anumită situație, posibilitate redată prin termenul „grevă”:

Este a treia zi de când activitățile din portul Constanța sunt aproape paralizate de **greva** începută în ziua de 17 septembrie de către o mare parte a navigatorilor și lucrătorilor de pe platforma portuară. („Adevărul”, 20 septembrie 1990, p. 3)

1.5. Clienții noi

Dincolo de perpetuarea unor clienți din L1, persistă în limbajul presei de tranziție tendința foarte puternică de cliențizare, apăsător astfel, pe tipare vechi, noi exemple de termeni/structuri cliențizate.

Exemple precum: „emanație”¹, „consens”, „oameni de bine” sunt specifice limbajului puterii, fiind preluate din discursul președintelui:

(a) F.S.N. s-a plămădit în procesul Revoluției, **emanație** a voinței poporului și nu produsul unui complot de conspiratori, favorizată de circumstanțe. („Dimineața”, 6 aprilie 1990, p. 2)

(b) Mișcarea politică născută odată cu Revoluția a dovedit încă din zilele de foc și sânge din decembrie 1989 că exprimă voința și **consensul** național în lupta pentru doborârea dictaturii. („Dimineața”, 10 aprilie 1990, p. 2)

Sintagmele *epocă de tristă amintire, moștenire* se referă la perioada de dinaintea de 1989:

¹ Într-o analiză pertinentă a discursului presei anului 1991, Irina Preda (1992: 541) observă și descrie „o inovație ocantă prin proporții” în raport cu perioada comunistă, anume creațiile semantice figurate. Domeniul cel mai solicitat este cel al științelor fizico-chimice, cu noțiuni figurate precum: *a coroda, a eroda, flexibil*, dar și *emanație*, termenul pus de noi în discuție.

(a) *A dovedit apoi responsabilitate fa de soarta rii, asumându- i, în perioada imediat urm toare Revolu iei, sarcina dificil de a înl tura nefastele urm ri ale **epocii de trist amintire** a dictaturii ceau iste (...).* („Diminea a”, 10 aprilie 1990, p. 2)

(b) *Între problemele dramatice l sate **mo tenere** de dictatur exist îns unele care, de i sunt conexe celor vizând instaurarea democra iei politice, nu sunt reductibile la acestea.* („Diminea a”, 25 aprilie 1990, p. 1)

2. Perioada 1991-1996

2.1. Resemantizare

În linii generale, tipurile de contexte în care apare termenul „democra ie” sunt acelea i ca în perioada anterioar : defini ii (ex. 1), contexte negative (ex. 2), structuri cli eizate (ex. 3):

(a) ***Democra ia** adev rat , adic regatul natural al celor umili, presupune participare pacific la exercitarea puterii.* („Adev rul”, miercuri, 6 martie 1991, p. 1)

(b) *i, fiindc am ajuns unde ne-am propus s ajungem, la **democra ie**, se cuvine s-o spunem r spicat, indiferent pe cine am deranja, c în tot ce ni se întâmpl numai de **democra ie** nu poate fi vorba (...). Aici e fiecare cu **democra ia** lui, deci cu tirania i interesele lui.* („Adev rul”, miercuri, 6 martie 1991, p. 1)

(c) ***Fragila noastr democra ie**, care i a a de-abia se mai ine pe picioare de slab i original ce este, a primit din nou o grea lovitur .* („Adev rul”, joi, 27 august 1992, p. 3)

2.2. Perpetuarea tr s turilor Ll

Sechelele Ll dep esc grani a anului 1990, persistând i în perioada um toare cu aproximativ aceea i frecven .

2.2.1. Tr s turi gramaticale

(a) Nominalizarea – tr s tur absolutizat în Ll cu scopul opaciz rii discursului, al elimin rii preciziei temporale impuse de verb, apare deseori i în limbajul jurnalistic al perioadei în discu ie:

*În acela i context a remarca necesitatea i oportunitatea inform rii cât mai operative a str in t ii cu actele legislative (...) care vizeaz **democratizarea** vie ii politice i economice, **deschiderea** canalelor spre o economie de pia sigur , avantajoas i pentru noi i pentru partenerii de peste hotare.* („Adev rul”, joi, 29 martie 1990, p. 2)

(b) Structurile binare

Exemplele de sintagme bazate pe dublare sinonimic au i acum acela i efect, ca i în Ll – acela de a prolifera enun ul, dar în acela i timp de a-l opaciza:

*La ie irea din Prefectur , al turi de cei care l-au înconjurat cu **simpatia** i **preuirea** lor, s-a aflat i un grupule ...* („Diminea a”, 4–5 iulie, 1992, p. 1)

(c) Abunden a adjectivelor – persist în limbajul jurnalistic actual tendin a de proliferare a enun ului prin exces de adjective:

*Pe tot parcursul vizitei au avut loc numeroase manifest ri de **cald simpatie** fa de pre edintele României.* („Diminea a”, 4–5 iulie, 1992, p.1)

2.2.2. Tr s turi lexicale – cli eul

În unele cazuri sunt folosite chiar cli ee specifice LI:

Obiectivul acestei vizite rezid din preocuparea de fond a României de a pune pe baze noi rela iile cu Comunitatea Economic European . („Adev rul”, 28 martie 1990, p. 1)

Uneori apar sintagme care imit fidel modelul unor structuri cli eizate din LI, ca în exemplul de mai jos – „punere în sfer ” – „transpunere în via ”:

*Platforma (electoral n.n.) dat publicit ii (...) are în substan a sa multe idei generoase menite s asigure prin **punerea lor în sfer** schimbarea în bine a României. („Diminea a”, 2 sept. 1992, p. 2)*

2.2.3. Tr s turi sintactice

Mult mai evidente sunt ecourile LI la nivelul sintactic. Multe dintre textele publicistice sunt dominate de fraze arborescente, cu subordon ri excesive, în care sensul este adeseori sacrificat:

Iar, apoi, în zilele, s pt mânil e lunile ce au urmat lui 22 Decembrie 1989, pe fondul transparen ei, al transmiterii „în direct” pe diversele canale mass-media a faptelor i evenimentelor prin care s-a exprimat procesul transform rilor politice institu ionale, dl. Ion Iliescu a confirmat speran ele pe care le-a polarizat asupra sa, ac ionând cu temeritate i spirit constructiv pentru o evolu ie cât mai echilibrat a vie ii publice; pentru a calma tensiunile ap rute sub impulsuri obiective, dar mai ales subiective; pentru a se evita cursul spre exacerbare a conflictelor din societate i apari ia unui r zboi civil. („Diminea a”, 25 august 1992, p. 1)

2.3. Cuvinte-emblem

În perioada 1991–1996, persist cuvinte-emblem din etapa anterioar : *tranzi ie, reform , privatizare, economie de pia ,* la care se adaug exemple noi precum: *protec ia social , dialog, pluralism, nomenclatur , dezinformare, relansare, manipulare, corup ie:*

(a) *Lipsurile care apar în **protec ia social** se datoreaz faptului c acest sistem de securitate social sufer de subfinan are. („Adev rul”, 26 august, 1992, p. 5)*

(b) *În esen , **pluralismul** intereselor a generat pluralismul politic, iar într-o situa ie normal (...) b t lia electoral se încheie, cel pu în pentru un ciclu de guvernare, în cabine de vot (...). („Diminea a”, 30 iulie, 1992, p. 1)*

Un caz special de cuvinte-emblem îl reprezint cele care apar fie în discursul puterii, fie în cel al opozi iei.

Prelu rile de la un pol la cel alt se fac doar cu scopul de a accentua prin comentariu metatextual inadecvarea unui termen-emblem ori a altuia la discursul taberei adverse sau cu inten ii ironice.

Un astfel de termen-emblem folosit în discursul politic (i apoi reflectat în cel jurnalistic cu tematic politic) în preajma anilor 1992-1993 este „schimbare”. Cuvântul este folosit în discursul campaniei electorale de reprezentan ii opozi iei:

*Cât despre dl. Emil Constantinescu, este limpede cred c (...) a reu it s conving o parte foarte important a electoratului românesc. Deoarece ideile pentru care a candidat reprezint mai mult decât o candidatur , reprezint voin a de **schimbare** a societ ii române ti. („România liber ”, 8 octombrie 1992, p. 3)*

Pe de alt parte, discursul guvernamental se construiește în aceeași perioadă pe termeni precum: „relansare”, „refacere” sau „normalitate”:

*Premierul Stolojan se situează pe o poziție realistă când afirmă că alegerile din septembrie înseamnă ansa desprinderii definitive de starea de provizorat, de instabilitatea politică și o condiție necesară pentru **relansarea economică**, deschizându-se astfel poarta întru rii în **normalitate**. („Dimineața”, 30 iulie 1992, p. 1)*

Puterea preia ulterior termenul „schimbare” în discursul propriu, însă, pentru a-l adapta particularităților mesajului său politic îi adaugă determinantul „în bine”:

*Apogeul crizei pe care o traversăm face vizibilă și actualul program electoral al domnului Ion Iliescu, program printr-un încredere în **schimbarea în bine** a României. („Dimineața”, 8 septembrie 1992, p. 1)*

3. Perioada 1996–2000

3.1. Perpetuarea trăsăturilor LI

Trăsături gramaticale

(a) Nominalizarea/utilizarea substantivelor în cazul genitiv

Preferința pentru substantive obinuite din infinitive lungi sau pentru substantive în cazul genitiv caracterizează și această perioadă:

*Pentru aceasta, Biroul Permanent Central, președintele și prim-vicepreședintele PNL au fost mandatați să desfășoare negocierile în vederea **realizării unificării liberale**. („Evenimentul zilei”, 2 martie 1998, p. 6)*

(b) Valori modale și temporale – verbe impersonale

Printre formele verbale folosite cu precizie în această etapă putem remarca verbe impersonale, prin care emițătorul poate desemna acțiunile (conotate pozitiv sau negativ) ale căror agent nu este cunoscut receptorilor:

*S-a creat o situație atât de încâlcită, încât este greu acum să se **anticipeze** soluțiile. Se fac diligente pentru împiedicarea între beligeranții din sânul coaliției guvernamentale, după declarațiile incendiare, amenințări cu ruperea coaliției, ultimatumuri, scrisori și memorii. („România liberă”, 12 ianuarie 1998, p. 1)*

Fără a mai cunoaște amploarea din LI, fenomenul mobilizării apare în această perioadă mai ales prin intermediul verbului „trebuie”:

Trebuie să se ajungă cât mai repede la un numitor comun și, abia după ce lucrurile vor fi foarte clare, Guvernul (...) va putea să -și desfășoare activitatea fără sincope. („România liberă”, 20 ianuarie 1998, p. 1)

3.2. Cuvinte-blem

În această perioadă se folosesc în continuare termeni-cheie ai perioadei de tranziție – *corupție, grevă, nomenclatură*, în situații discursive similare celor din perioada precedentă, dar apar și exemple noi, precum: *societate civilă, manipulare*:

Sintagma „societate civilă”, folosită cu precizie începând cu această perioadă definește o realitate încă lipsită de consistență, nesigură:

E de la sine în eles c această sl biciune a democra iei cap t propor ii dramatice, în condi iile unei ri ca România, (...) unde institu iile statului de drept sunt independente doar pe hârtie (...), unde societatea civil , cea chemat s p streze echilibrul în perioada violentelor confrunt ri politice nu i-a consolidat mecanismele de interven ie. („Evenimentul zilei”, 16 septembrie 1996, p. 1)

Termenul „manipulare” este prezent aproape exclusiv în contexte negative:

Ion Iliescu va ac iona prin principalul instrument de manipulare a românilor: TVR. („Evenimentul zilei”, 10 septembrie 1996, p. 1)

3.3. Cli ee noi

În această perioad începe s fie utilizat o sintagm ce denume te Opozi ia, realitate nou pentru societatea româneasc , dominat atât de mult timp de o singur form de conducere. Sintagma este preluat în limbajul presei din discursul politicianilor i devine cli eu prin frecven , prin puterea de a se p stra în memoria receptorului:

Pân la alegerile din toamn , câteva urgen e m resc r spunderile moral-politice ale celor ce compun Opozi ia Democrat : înt rirea prestigiului lor prin înl turarea oric rei forme de veletarism. („Cotidianul”, 11 iulie 1996, p. 2)

4. Perioada 2000–2006

4.1. Perpetuarea tr s turilor LI

Ecourile LI în presa anilor 2000-2006 sunt din ce în ce mai vagi, rezumându-se mai ales la utilizarea adjectivelor. Destul de frecvent apar adjectivele *real i adev rat*, îns nu mai au puterea de a opaciza sensul substantivului pe care îl determin :

(a) ... *dar consider sanc iunea ca pe o modalitate de a distra e aten ia de la problemele realeBI.* („Adev rul”, 8 iulie 2006, p. 2)

(b) ... *s tie c această adev rat aventur nu poate s dea rezultate decât pe termen mediu sau lung.* („Adev rul”, 5 februarie 2006, p. 1)

4.2. Cuvinte-blem

Având în vedere distan a temporal dintre această perioad i primul an al tranzi iei i faptul c multe dintre schimb rile prognozate atunci nu s-au produs înc , majoritatea cuvinelor-blem apar în contexte denigratoare, negative: *a manipula, stat de drept, reform , privatizare, tranzi ie, reform .*

Se poate remarca apari ia unei noi sintagme – „program de guvernare” – desemnând baza teoretic propus de fiecare partid în parte:

În primul rând, această îns il tur de grupare politic nu are un program de guvernare real. (...) Un program de guvernare presupune speciali ti. Iar „speciali tii” de genul Mitzura, Puzdrea sau Dol nescu nu pot face decât s mai aprind un bec chiar la rampa tragi-comediei numit PRM. („Cotidianul”, 29 noiembrie 2000, p. 1)

4.3. Cli ee noi

Dac sintagma „opozi ie democratic ” este p strat din perioadele anterioare, „eradicarea/combaterea corup iei” i „poli ie politic ” se num r printre cli eele specifice

acestei perioade. Cea dintâi este specific discursului reprezentan ilor Opozi iei, iar cea de-a doua desemneaz o realitate foarte discutat o dat cu începerea procesului de publicare a arhivelor Securit ii:

(a) *Rodica St noiu a criticat afirma iile din decembrie 1996 ale lui Emil Constantinescu privind eradicarea complet a corup iei.* („Cotidianul”, 22 decembrie 2000, p. 2)

(b) *De asemenea, urmeaz s fie publicate în curând i lista cu ofi erii i subofi erii care au desf urat în cadrul Securit ii activitate de poli ie politic .* („Cotidianul”, 23 noiembrie 2000, p. 3)

5. Concluzii

Schimb rile politice majore ap rute dup 1989 au determinat modific ri ale discursului public ce ar putea fi interpretate ca reveniri (timide i progresive) la statutul firesc al limbii române dup decenii de anormalitate.

Ecourile limbii de lemn se fac sim ite mai pregnant în perioada imediat urm toare Revolu iei, dar devin din ce în ce mai vagi în timp. Dintre tr s turile LI cele mai rezistente în limbajul tranzi iei se poate observa cli eul (inclusiv cele formate prin utilizarea excesiv a adjectivului) sau specificul frazei – cu subordon ri multiple, lipsit de coeren .

Aproape concomitent îns , se creeaz pe tiparele vechi exemple de noi termeni/sintagme care cap t destul de rapid valoare de cli eu: *consens, opozi ie democratic , oameni de bine, vid de putere etc.*

Pe de alt parte, contextele în care erau utiliza i unii termeni-emblem ai perioadei anterioare: *tovar , epoc de aur, vizit de lucru*, s-au redus dup 1989 la situa ii de reluare ironic sau la utilizarea cu conota ie negativ . Cuvintele-cheie ale perioadei anterioare sunt înlocuite cu alte exemple de termeni-emblem , specifici perioadei de tranzi ie: *tranzi ie, economie de pia , reform , grev , corup ie etc.*

În alte cazuri, termeni precum *democra ie, libertate* au trecut printr-un proces de resemantizare care a presupus adaptarea la noile realit i române ti. Cum în discursul anterior (al perioadei comuniste) raportul termen-realitate era unul viciat, persisten a acestei amintiri a f cut ca procesul de resemantizare s fie îngreunat.

A adar, în limbajul publicistic al perioadei cuprinse între anii 1989 i 2006 se poate observa amestecul dintre nou i vechi, dintre persisten a tiparelor LI i ironizarea acestora, eterogenitatea.

BIBLIOGRAFIE

- Preda, Irina, 1992, 1993, „Îmbog irea lexico-semantic a limbii române actuale”, *Limba român ,* XLI, 9 (p. 483–490); 10 (p. 541–548); 11–12 (p. 585–590); XLII, 1 (p. 19–24).
- Stoichi oi u Ichim, Adriana, 2009, „Spectacolul politic – un cli eu al noii limbi de lemn?”, în Ilie Rad (ed.), *Limba de lemn în pres ,* Bucure ti, Editura Tritonic.
- Zafiu, Rodica, 2007, *Limbaj i politic ,* Bucure ti, Editura Universit ii din Bucure ti.

The Reflexions of Wooden Language in the Transition Period Press

This paper describes the manner in which wooden language is reflected in the post-communist Romanian press.

We analyze several tendencies that coexist in this period, such as: the absence of those terms which were very strictly related to the communist language (such as „mate”), the perpetuation of the reflexions of the communist wooden language, the resemantization of some terms, such as *democracy* or *liberty*.